

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства соціальної політики України
до проекту Закону України
„Про накопичувальне пенсійне забезпечення”

ініціатори законопроекту – народні депутати України
Арахамія Д. Г., Третякова Г. М. та інші

реєстраційний номер 9212 від 17 квітня 2023 р.
(перше читання)

1. Законопроект підтримується.

2. Законопроектом визначено правові, економічні та організаційні засади загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення. Зокрема, ним передбачається:

сплата роботодавцями накопичувального внеску за рахунок частки єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування (в межах поточної ставки 22 %), а також співвнеску від держави за рахунок коштів державного бюджету. Накопичувальні внески встановлено в розмірі 1 % від нарахованої заробітної плати в перший рік, 1,5 % – в другий та 2 % – в третій і наступні роки. Співфінансування внесків від держави визначено в таких самих розмірах у перші три роки. Передбачено, що працівники зможуть за власним бажанням додатково сплачувати внески зі своєї зарплати (доходу). У такому разі держава сплачуватиме додатково співвнесок у такому ж розмірі, але не більше ніж 3 % розміру середньої заробітної плати у розрахунку на одного учасника системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення (далі – учасник системи) на рік. При цьому передбачається не включати до учасників системи осіб віком понад 55 років. Сплату накопичувальних внесків пропонується започаткувати з 1 січня 2024 року;

комбінована модель функціонування системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення, згідно з якою накопичувальні внески в перші три роки з дати запровадження системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення акумулюватимуться в уповноваженому пенсійному фонді, створеному Кабінетом Міністрів України, а з четвертого року учасники системи зможуть вибирати для своїх пенсійних накопичень іншу пенсійну установу (недержавний пенсійний фонд, банк чи страховика);

покладання на адміністратора Єдиного соціального реєстру функцій адміністрування збору накопичувального внеску, адміністрування системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення, здійснення персоналізованого обліку учасників системи, здійснення адміністрування уповноваженого пенсійного фонду;

інвестування 80 % всіх пенсійних активів у цінні папери, погашення та

отримання доходу за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (йдеться про облігації внутрішньої державної позики);

гарантування державою пенсійних виплат з уповноваженого пенсійного фонду учасникам системи у сумі не меншій від загальної суми сплачених внесків. При цьому в законопроекті механізми такого гарантування не визначено;

визначення основною виплатою при досягненні пенсійного віку пожиттєвої виплати. Передбачається, що учасник системи повинен укласти зі страховиком договір страхування довічної пенсії. При цьому значна частина учасників системи при досягненні пенсійного віку не матимуть достатньої суми для укладення такого договору та отримуватимуть одноразові виплати.

Разом з тим з метою забезпечення більш широкого охоплення системою загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення громадян України, а також підвищення надійності збереження пенсійних активів і зменшення ризиків щодо їх знецінення вважаємо доцільним при доопрацюванні законопроекту до другого читання розглянути такі пропозиції.

Щодо накопичувальних внесків та їх платників:

передбачити залучення працівників до сплати накопичувального внеску за рахунок власного доходу на умовах щорічного автозапису до системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення (з правом відмови), що забезпечить добровільність сплати внесків і залучення нових коштів до системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення. При цьому співфінансувати внесок від держави тільки за умови сплати працівником накопичувального внеску із власних доходів, тобто тільки в тому разі, якщо працівник не відмовиться від сплати внеску після автозапису до системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення. Така модель сплати внесків стимулюватиме працівників до сплати внесків із власних доходів на відміну від звичайної добровільної участі, що забезпечить надходження більших сум коштів на індивідуальні пенсійні рахунки і, відповідно, більші розміри пенсійних виплат таким працівникам (зростання коефіцієнта заміщення пенсією зарплати), а також дасть змогу відмовитися від вікових обмежень для участі в системі загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення, оскільки особи передпенсійного віку матимуть право відмовитися від сплати накопичувальних внесків. Крім того, така модель сплати накопичувальних внесків зменшить фінансове навантаження на державний бюджет.

Також з метою зменшення ризику розбалансування солідарної системи пенсійного забезпечення через недоотримання коштів від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування вбачаємо за доцільне розглянути можливі альтернативні варіанти джерел сплати накопичувального внеску без збільшення навантаження для роботодавців на фонд оплати праці.

Щодо архітектури побудови системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення:

передбачити створення корпоративної структури управління для уповноваженого пенсійного фонду, що забезпечить чітке розмежування відповідальності його працівників на всі рівнях: від менеджерів до членів наглядової ради фонду, а також забезпечить належність ІТ-інфраструктури щодо ведення персоніфікованого обліку учасників системи, які не зроблять вибір пенсійної установи (очікувано понад 90 % від всіх учасників), у власності держави. Такий підхід максимально відповідатиме положенням Директиви Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2016/2341 від 14.12.2016 про діяльність установ професійного пенсійного забезпечення та нагляд за ними, що сприятиме євроінтеграційним процесам у сфері діяльності таких установ та нагляду за ними, дасть змогу суттєво зменшити витрати на обслуговування пенсійних накопичень учасників системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення і, відповідно, збільшити їхні пенсійні виплати та створить передумови (певні стандарти) для реформи недержавного пенсійного забезпечення.

Щодо адміністрування системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення:

з метою усунення юридичних невизначеностей щодо функціоналу адміністратора Єдиного соціального реєстру, а також зменшення невластивих йому функцій чітко розмежувати функції адміністрування системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення та адміністрування уповноваженого пенсійного фонду між окремими юридичними особами, а також визначити перелік інформаційних даних про учасників системи та їхні накопичення, які будуть надаватися від суб'єктів системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення до інформаційної системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення.

Щодо інвестування пенсійних активів і гарантій від їх знецінення:

відмовитись від жорсткої вимоги щодо інвестування пенсійних активів в облігації внутрішньої державної позики. Разом з тим з метою мінімізації ризику знецінення пенсійних накопичень передбачити вимоги до випуску таких облігацій з індексацією номінальної вартості облігації на рівень інфляції, що дасть змогу убезпечити заощадження від знецінення та знизить (до рівня 1–2 % річних) вартість запозичень і значно зменшить навантаження на державний бюджет у частині обслуговування позик. Такі типи облігацій розповсюджені в США, Ізраїлі, Канаді, Великій Британії.

Щодо пенсійних виплат із системи загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення:

розширити перелік видів пожиттєвих пенсійних виплат, альтернативних виплатам за договорами довічного пенсійного страхування, а також передбачити комбінування виплат із накопичувальної та солідарної систем, що мінімізує

кількість одноразових виплат і дасть змогу підвищити пенсії вже через 3–5 років від дати впровадження системи загальнообов’язкового накопичувального пенсійного забезпечення, а не через 20–30 років, як очікується.

Крім того, пропонуємо передбачити розроблення системи гарантування пенсійних накопичень на випадок шахрайських дій суб’єктів, яка охоплюватиме загальнообов’язкове накопичувальне пенсійне забезпечення та недержавне пенсійне забезпечення (обов’язкові та добровільні накопичення).

Також зазначаємо, що положення щодо впровадження сплати накопичувального внеску з 1 січня 2024 року містить ризики, оскільки законопроектом передбачається необхідність розроблення ряду підзаконних нормативно-правових актів, підготовки Єдиного соціального реєстру до адміністрування накопичувального внеску, створення Кабінетом Міністрів України уповноваженого пенсійного фонду та проведення конкурсів для обрання членів ради фонду тощо, що потребуватиме, за оцінками експертів, від одного до двох років.

Міністр

_____ 2023 р.

Оксана ЖОЛНОВИЧ

